

NOTA EDITORILOR

Această colecție de studii cuprinde o mare parte din lucrările prezentate în cadrul Congresului Național al Istoricilor Români (Cluj-Napoca, 25-28 august 2016), în cadrul secțiunii al cărei nume îl și poartă: "Elitele epocii moderne în cercetarea istorică românească" – "Elites of the Modern Period in the Romanian Historical Research (18th century to 1948)".¹ Am ales ca vehicul al conținutului științific nu un volum de conferință, ci un număr special al Suplimentului Anuarului Institutului de Istorie "George Barițiu" al Academiei Române din Cluj-Napoca, din două motive. În primul rând, am dorit să păstrăm tradiția consolidată în istoriografia română a editării unor numere tematice ale periodicelor românești dedicate elitelor.² Un al doilea motiv a fost reprezentat de flexibilitatea formatului periodicelor în comparație cu volumele, de circulația mai largă și de accesibilitatea sporită a contribuțiilor prin intermediul bazelor de date științifice.

Studiul elitelor în România a cunoscut timp de aproape trei decenii un trend ascendent, care continuă să se păstreze ca atare, parțial ca efect al acumulărilor graduale, parțial sub impulsul noului val de istorie socială. Putem să spunem, fără teama de a greși, că cercetarea elitelor a devenit un subiect "la modă", iar la atingerea acestui statut a contribuit, cu siguranță, calitatea, diversitatea și, uneori, chiar spectaculozitatea rezultatelor cercetărilor conduse între 1990 și mijlocul anilor 2000 de istorici consacrați, care au atras atenția și au stârnit apetitul noii generații. Alături de extinderea și aprofundarea cercetării unor grupuri sociale aflate de mai mult timp în atenția cercetătorilor (intelectualitatea, corpul universitarilor, elitele culturale, cele politice și cele economice), ultimul deceniu a adus și deschiderea unor noi ateliere, dedicate elitei administrative, celei medicale, segmentelor superioare ale clerului, elitei diplomatice și, timid, dar tot mai vizibil, elitei militare. Avansul pe toată linia cercetării pare să fi rămas însă, în mare măsură, empiric, fiind încă insuficient susținut de lucrări dedicate teoretizării metamorfozelor elitelor moderne din spațiul românesc, sau de apropieri metodologice. Studiile istoriografice sunt de asemenea puține la număr.³ Nu în ultimul rând, legile ciclicității istorice ne fac să ne ridicăm

---

¹ Programul complet al secțiunii aici: <http://cnir.conference.ubbcluj.ro/sectiuni-cnir/elitele-epocii-moderne-in-cercetarea-istorica-romaneasca-sec-xviii-1948/>, accesat la 5 April 2017.

² Selectiv: „Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca”, XXXII, 1993; „Xenopoliana”, IV, 1996, 1-4; „Colloquia”, XIV, 2007; „Annales Universitatis Apulensis. Series Historica”, 14/I, 2010. Secțiuni speciale dedicate cercetării elitelor au fost găzduite și de „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane ”Gheorghe Șincai” al Academiei Române” and by „Studia Universitatis ”Petru Maior”. Series Historia”.

³ Cornel Sigmirean, *The History of the Romanian Elites of Transylvanian Society in the Postcommunist Historiography*, „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai” din Târgu Mureș”, VII, 2004, p. 253-268; Laurențiu Ștefan, *Research on Elite Dynamics in Post-Communist Romania*, in vol. Heinrich Best, Agnieszka Wenninger (ed.), *Landmark 1989. Central and Eastern European Societies Twenty Years After the System Change*, Berlin, 2010, p. 220-238; C.

întrebarea dacă acest ”boom” al interesului autohton față de elite se va putea menține în durată medie și lungă, sau dacă nu trebuie să ne așteptăm și la inevitabile perioade de regres (cantitativ și/sau calitativ).

Pornind de la aceste premise, am încercat să profităm de cadrul organizatoric oferit de Congres și să stimulăm dezbateri, bazate pe abordări teoretice sau empirice, dedicate atât subiectelor particulare abordate de diferitele comunicări, cât și analizei stadiului actual al cercetării istoriei elitelor moderne din spațiul românesc. Demersul nostru nu are pretenții de exhaustivitate, nici nu ne-am propus vreun moment să găzduim o panoramă completă a cercetărilor românești din domeniul istoriei (cu atât mai puțin al sociologiei sau politologiei) elitelor. O astfel de abordare era dificilă chiar și cu două decenii în urmă, când acest câmp de studiu se afla încă într-o fază de acumulari⁴ și este aproape imposibilă azi, când spectrul preocupărilor s-a diversificat enorm, iar numărul celor care vin în contact cu el, direct sau tangențial, practic a explodat.

În contextul în care, așa cum am menționat anterior, istoricii au acordat mai puțină atenție abordărilor teoretice și metodologice, studiile ce deschid acest număr tematic merită evidențiate în mod special. La granița dintre istorie, sociologia grupurilor și psihologie, Diana Covaci și-a focalizat atenția înspre rolul indivizilor-cheie, de obicei membri ai elitei, ca intermediari între grupuri cu profile distincte, uneori opozabile. Marin Balog, la rândul său, a oferit o perspectivă metodologică și statistică asupra aplicabilității și uzului conceptului de elită în studiul personalului din sistemul financiar-bancar românesc din Transilvania. Un al doilea grupaj distinct de lucrări au ca tematică formarea intelectualității. Elena și Giuseppe Munarini au cercetat frecventarea Universității din Padova de către studenți transilvăneni interesați de științele juridice și influența pe care mediul universitar din orașul italian a avut-o asupra parcursului lor ulterior. Schimbând perspectiva dinspre centrul universitar spre localitatea de origine, Răzvan Mihai Neagu a oferit o suită de biografii ale studenților români din Turda la universitățile vieneze, cu binevenite contribuții la cunoașterea elitelor locale.

A treia secțiune tematică găzduiește cercetări dedicate unor categorii socio-profesionale care, deși relativ des frecventate de istorici, au început abia de puțin timp să fie cercetate cu metodele și instrumentarul specific istoriei sociale a elitelor. În continuarea unor fructuoase cercetări desfășurate de-a lungul ultimilor ani, Mirela Popa-Andrei a analizat bazinele de recrutare a elitei clericale greco-catolice din diocesele de Oradea și Gherla. Szilárd Ferenczi a abordat un subiect care, deși se bucură de tradiție în istoriografia maghiară, a rămas mai puțin atins pentru

---

Sigmirean, *Histoire des élites. Perspectives historiographiques*, „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane ‘Gheorghe Șincai’ din Târgu Mureș”, XV, 2012, p. 90-112; Laurențiu Ștefan, *An overview in Elite Research in Romania*, in vol. idem, *Who Governs Romania? Profiles of Romanian Political Elites Before and After 1989*, București, 2012, p. 235-257.

⁴ Avertisment, „Xenopoliana”, IV, 1996, 1-4, p. 1.

Transilvania: compoziția elitei urbane, în particular componența adunărilor municipale reprezentative din orașul Cluj între 1890-1918. De chiar mai puțină atenție istoriografică (cu excepția biografiilor unor reprezentanți de excepție) s-au bucurat jurnaliștii, iar încercarea lui Răducu Rușeț de a evidenția începuturile profesionalizării acestei meserii prin crearea instituțiilor specifice de tip fundațional, pre-sindical, rămâne meritorie.

A patra secțiune este la fel de diversificată tematic, dar s-a coagulat sub umbrela cronologică a Marelui Război – evidență a modului în care șantierele de cercetare se adaptează momentelor aniversare/comemorative, contribuind la împropățarea continuă a perspectivelor istoriografice chiar și asupra celor mai bătătorite” și frecventate teme. Marius Eppel, Andreea Dăncilă-Ineoan și Ovidiu Emil Iudean și-au aplecat atenția asupra unei categorii de documente cărora exegeza istorică le-a acordat mai puțină atenție: scrisorile pastorale ale înalților ierarhi ortodocși din Transilvania elaborate în perioada războiului. Tot relației elite-societate, dar dintr-o perspectivă diferită, i se subsumează cercetarea Mihaelei Mehedinți-Beiean, dedicată imaginii Reginei Maria în presa românească din Transilvania înainte și după intrarea României în război. Cornel Sigmirean și-a îndreptat atenția asupra convergenței dintre elita intelectuală și cea politică a românilor din Transilvania la 1918 și a analizat simbioza dintre background-ul educațional și modelele politice care i-au influențat pe români în dezvoltarea proiectelor post-imperiale. Studiul care încheie secțiunea, semnat de Vlad Popovici, este dedicat funcționarilor comitatensși români din Bistrița-Năsăud, integrării lor în societatea românească a timpului și parcursului profesional în contextul încă tulbure al anilor 1919-1921.

Ultimele trei studii, grupate de asemenea cronologic, sunt dedicate elitei politice din perioada interbelică și a celui de al doilea război mondial, utilizând același tip de abordare: statistic-prosopografică. Alexandru Nicolaescu a cercetat elita internă a Partidului Național Român, în particular compoziția Comitetului Executiv al partidului. Marius Târîță a creionat un deosebit de interesant profil de grup al delegaților la prima conferință a partidului comunist din Republica Sovietică Socialistă Autonomă Moldova (Balta, Decembrie 1924). Lilia Crudu a oferit o imagine bine conturată asupra politicii de cadre în interiorul guvernului Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești între 1940/41 și 1944.

După cum se poate observa, în ciuda diversității tematice și metodologice, a jaloanelor cronologice și spațiale generoase, prezenta colecție de studii acoperă doar parțial – atât tematic cât și geografic – spectrul preocupărilor actuale de istorie a elitelor din România. Așa cum menționam mai sus, nici nu ar fi putut fi altfel. Chiar și în acest format limitat, pot fi sesizate, însă, o serie de specificități, dintre care cea mai importantă este reprezentată de emergența a noi șantiere dedicate elitelor și împropățarea abordărilor în cadrul celor deja consacrate. Dacă adăugăm și prezența abordărilor metodologice – mai rar întâlnite și suplinite de obicei de excursuri

istoriografice –, și coerența generațională a unei mari părți a autorilor, putem îndrăzni să privim cu optimism spre viitor și să sperăm că cercetarea elitelor va inspira și pe viitor, în spațiul autohton, același interes și aceeași acribie ca în ultimii ani.

Editorii

NOTE OF THE EDITORS

This collection of studies is formed by papers presented during the National Congress of Romanian Historians (Cluj-Napoca, August 25th-28th, 2016), within the section "Elites of the Modern Period in the Romanian Historical Research" – "Elitele epocii moderne în cercetarea istorică românească" (18th century to 1948).⁵ There are two reasons why we have chosen a special issue of the Supplement to the Yearbook of the "George Barițiu" Institute of the Romanian Academy in Cluj-Napoca, as means of publication for the scientific content, instead of a conference volume. First of all, our desire was to keep the consolidated tradition within Romanian historiography of publishing special issues of Romanian journals dedicated to the study of elites.⁶ A second reason was represented by the flexibility of journals as compared to volumes, the former enjoying a wider circulation and increased accessibility with the help of scientific databases.

The study of elites in Romania saw, for about three decades, an ascending trend, which keeps on going, partially as an effect of gradual accumulation, partially under the impulse of the new wave of social history. We can state, without fear of being wrong, that the research of elites has become a "fashionable" subject. This status was achieved due to several factors, such as the quality, the diversity, and sometimes even the spectacularity of the results of research conducted between 1990 and the mid-2000s, by consecrated historians, who drew the attention and increased the appetite of the new generation. Together with extending and deepening the research of some social groups that had been within the scope of researchers for some time (intellectuality, university professors and academics, cultural, political and economic elites) the last decade has brought the opening of new workshops, dedicated to the administrative elite, the medical one, the high clergy, the diplomatic elite and, timidly, but more and more visibly, the military elite. The advancements on the entire line of research seem to have remained, however, for the most part, empirical, as they are not yet sufficiently supported by theoretical or methodological approaches. Historiographic studies are also low in numbers.⁷ Last, but not least, the

---

⁵ Section programme here: <http://cnir.conference.ubbcluj.ro/sectiuni-cnir/elitele-epocii-moderne-in-cercetarea-istorica-romaneasca-sec-xviii-1948/>, last accessed at 5 April 2017.

⁶ Selectively: „Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca”, XXXII, 1993; „Xenopoliana”, IV, 1996, 1-4; „Colloquia”, XIV, 2007; „Annales Universitatis Apulensis. Series Historica”, 14/I, 2010. Special sections dedicated to the study of elites have been constantly hosted by „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane” „Gheorghe Șincai” al Academiei Române” and by „Studia Universitatis” „Petru Maior”. Series Historia”.

⁷ Cornel Sigmirean, *The History of the Romanian Elites of Transylvanian Society in the Postcommunist Historiography*, „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai” din Târgu Mureș”, VII, 2004, p. 253-268; Laurențiu Ștefan, *Research on Elite Dynamics in Post-Communist Romania*, in vol. Heinrich Best, Agnieszka Wenninger (ed.), *Landmark 1989. Central and*

laws of historical cyclicality make us raise the question whether this “boom” of autochthonous interest towards the elite could be maintained on the medium and long term, or whether we should also expect inevitable periods of regress (quantitatively and/or qualitatively).

Starting from these premises, we have tried to take advantage of the framework provided by the Congress and stimulate some debates, based on theoretical or empirical approaches, dedicated both to specific subjects approached by different papers, as well as the analysis of the actual state of research on the history of modern elites within the Romanian space. Our endeavors do not claim to be exhaustive in this matter, nor have we considered even for a moment to host a complete panorama over Romanian research on the history of elites (even less so on the related sociology or political studies approaches). Such an initiative would have been difficult even two decades ago, when this field of study was still in an accumulation phase⁸, and is nearly impossible nowadays, when the spectrum of preoccupations has diversified, and the number of those coming in contact with it, directly or tangentially, is constantly growing.

In a context in which, as we were stating earlier, historians have paid less attention to theoretical and methodological approaches, the studies that open this thematic issue deserve to be highlighted in a special manner. At the border between history, group sociology and psychology, Diana Covaci focused her attention on the role of key individuals, usually members of the elite, as intermediaries between groups of different, sometimes opposing, profiles. At his turn, Marin Balog offered a methodological and statistical perspective over the applicability and use of the concept of elite in the study of the personnel of the Romanian financial-banking system. A second distinct group of works focuses on the formation of intellectuality. Elena and Giuseppe Munarini have researched the frequenting of the University in Padova by Transylvanian students interested in judicial sciences and the influence that the higher education environment in the Italian city had on their later development. Changing the perspective from university center to their hometown, Răzvan Mihai Neagu offered a range of biographies of Romanian students from Turda at Universities in Vienna, with very welcome contributions to the knowledge of local elites.

A third thematic section hosts research dedicated to some socio-professional categories that, even though relatively often frequented by historians, have only recently begun to be researched with the proper methods and instruments of the

---

Eastern European Societies Twenty Years After the System Change, Berlin, 2010, p. 220-238; C. Sigmirean, *Histoire des élites. Perspectives historiographiques*, „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane ‘Gheorghe Șincai’ din Târgu Mureș”, XV, 2012, p. 90-112; Laurențiu Ștefan, *An overview in Elite Research in Romania*, in vol. idem, *Who Governs Romania? Profiles of Romanian Political Elites Before and After 1989*, București, 2012, p. 235-257.

⁸ *Avertisement*, „Xenopoliana”, IV, 1996, 1-4, p. 1.

social history of elites. Following some fruitful research undertaken throughout the latest years, Mirela Popa-Andrei has analyzed the recruitment pools of the Greek-Catholic clerical elite in the dioceses of Oradea and Gherla. Szilárd Ferenczi has approached a subject that, although it enjoys a tradition in Hungarian historiography, has been less approached for Transylvania: the composition of the urban elite, particularly the competence of representative municipal assemblies in the city of Cluj between 1890 and 1918. Even less historiographic attention (except for the biographies of some exceptional representatives) was given to journalists, and it was a welcomed attempt by Răducu Rușeț to highlight the early stages of the professionalization in this field through the creation of specific institutions, of foundational, pre-trade-union type.

The fourth section is just as thematically diverse, but has coagulated under the chronological umbrella of the Great War – evidence of the way in which research adapts to anniversary / commemorative moments, contributing to a continuous refresh of historiographical perspectives, even over the most “trodden” and frequented themes. Marius Eppel, Andreea Dăncilă-Ineoan and Ovidiu Emil Iudean have diverted their attention towards a category of documents that had been less taken into consideration by the historical exegesis: the pastoral letters of high Orthodox hierarchs in Transylvania, elaborated during the war. The research of Mihaela Mehedinți-Beiean is also dedicated to the relation elite-society, but from a different perspective: it focuses on the image of Queen Mary in the Romanian press in Transylvania before and after Romania joined the war. Cornel Sigmirean diverted his attention towards the convergence between the intellectual and the political elite of Romanians in Transylvania at 1918 and analyzed the symbiosis between the educational background and the political models that influenced Romanians in developing post-imperial projects. The study that ends this section, signed by Vlad Popovici, is dedicated to Romanian county public servants in Beszterce-Naszód/Bistrița-Năsăud, their integration within the Romanian society of that time and their professional development immediately after 1918.

The last three studies, also grouped chronologically, are dedicated to the political elite in the inter-war period and during World War II, using the same type of approach: statistical-prosopographic. Alexandru Nicolaescu researched the internal elite of the Romanian National Party, particularly the composition of the party’s Executive Committee. Marius Târîță sketched a very interesting group profile of the delegates to the first conference of the Communist Party in the Autonomous Socialist Soviet Republic of Moldavia (Balta, December 1924). Lidia Crudu offered a well-shaped image of staff politics within the government of the Socialist Soviet Republic of Moldavia between 1940/41 and 1944.

As one can observe, despite the diversity of themes and methodologies, and the generous chronological and spatial landmarks, the present collection of studies only partially covers – both thematically and geographically – the spectrum of

today's historical interest in Romanian elites. As mentioned above, there could have been no other way. Even in this limited format, we can notice, however, a series of specificities, out of which the most representative would be the emergence of new sites dedicated to the elites and the refreshing of the approaches within the already consecrated ones. Should we add the presence of methodological approaches – which can be more rarely found and usually supplemented by historiographic excursions – and the generational coherence of a large part of the authors, we can dare to have an optimistic view towards the future, and hope that the research of elites will keep inspiring the same interest it did these last years.

The Editors